

Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers

GEWONE ZITTING 1997 - 1998 (*)

15 SEPTEMBER 1998

VOORSTEL VAN BIJZONDERE WET

**tot neutralisering van de lijststem en
opheffing van het onderscheid tussen
kandidaat-titularissen en
kandidaat-opvolgers bij
de verkiezingen van het Vlaamse
Parlement en de Waalse Gewestraad**

(Ingediend door de heer Geert Versnick)

TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

Dit voorstel heeft tot doel de betekenis van de lijststem te beperken en aldus het toewijzen van een zetel aan een kandidaat vooral door de kiezer zelf te laten bepalen.

Diverse politologen stellen dat we niet langer in een democratie maar wel in een partitocratie leven, vermits het momenteel de politieke partijen zijn die *de facto* de verkozenen des volks aanduiden. Om een verkiesbare plaats te bekomen wegen partijtrouw of bindingen met bepaalde belangengroepen zwaarder dan de persoonlijke kwaliteiten van de kandidaten en het gevraagde en verkregen vertrouwen van de burgers. Dit wetsvoorstel heeft dan ook tot doel de lijststem enkel nog te doen meetellen voor de berekening van de zetelverdeling tussen de verschillende lijsten. Het toewijzen van de zetels aan deze of gene kandidaat van een lijst zal echter uitsluitend op ba-

(*) Vierde zitting van de 49ste zittingsperiode

Chambre des Représentants de Belgique

SESSION ORDINAIRE 1997 - 1998 (*)

15 SEPTEMBRE 1998

PROPOSITION DE LOI SPECIALE

**neutralisant le vote de liste et
supprimant la distinction entre
candidats titulaires et candidats
suppléants lors des élections
du Conseil de la région wallonne
et du Parlement flamand**

(Déposée par M. Geert Versnick)

DEVELOPPEMENTS

MESDAMES, MESSIEURS,

La présente proposition vise à limiter l'importance du vote de liste et donc à faire en sorte que la décision d'attribuer ou non un siège à un candidat revienne essentiellement à l'électeur.

Divers politologues affirment que nous ne vivons plus dans une démocratie, mais bien dans une partitocratie, étant donné qu'à l'heure actuelle, ce sont les partis politiques qui désignent *de facto* les élus du peuple. Pour l'obtention d'une place en ordre utile sur une liste électorale, la fidélité au parti ou les liens avec certains groupements d'intérêt pèsent plus lourd dans la balance que les qualités personnelles des candidats et la confiance dont ils jouissent auprès des citoyens. Nous visons dès lors à ne plus faire intervenir le vote en tête de liste que pour le calcul de la répartition des sièges entre les différentes listes. L'attribution des sièges à tel ou tel candidat d'une liste,

(*) Quatrième session de la 49ème législature

sis van het aantal uitgebrachte naamstemmen geschieden, dus zonder dat nog rekening wordt gehouden met de lijststem.

Het huidige systeem heeft evenzeer tot gevolg dat slechts weinig vrouwen erin slagen om een politiek mandaat te verwerven, hoewel vrouwen op alle lijsten bijzonder veel stemmen behalen.

Dit systeem heeft als voordeel dat de kandidaten die de meeste voorkeurstemmen behalen, verkozen zijn, ongeacht hun plaats op de lijst. Daardoor wordt niet alleen de impact van de partijorganen die de lijst samenstellen sterk afgezwakt, maar wordt eveneens het kiessysteem voor de kiezer zelf veel doorzichtiger. De kiezer weet immers meestal niet dat een lijststem in feite overeenkomt met een stem voor de kandidaat die bovenaan de lijst staat.

Door het neutraliseren van de lijststem voor de verkiezing van het Vlaamse Parlement en de Waalse Gewestraad kan iedere kandidaat op de lijst met gelijkere kansen naar de gunst van de kiezer dingen.

Dit voorstel heeft verder ten doel het systeem van de opvolgers bij deze verkiezingen te hervormen. Het verschil tussen kandidaat-titularissen en kandidaat-opvolgers wordt ongedaan gemaakt. Zoals bij de aanwijzing van de opvolgers bij de provincie- en gemeenteraadsverkiezingen worden de niet-verkozen kandidaten als opvolger gerangschikt naargelang het behaalde aantal naamstemmen. De lijststem wordt evenmin meegerekend voor de rangschikking van de opvolgers.

Deze wijzigingen hebben ten doel aan de stem van de kiezer een groter gewicht te geven, een grotere klaarheid in de politieke keuze te scheppen, en aldus de invloed van de politieke partijen op de toewijzing van de mandaten in belangrijke mate terug te schroeven.

G. VERSNICK

par contre, se fera exclusivement sur la base du nombre de suffrages nominatifs exprimés, sans plus tenir compte des votes en tête de liste.

Le système actuel a également pour conséquence que rares sont les femmes qui parviennent à obtenir un mandat politique, alors qu'elles recueillent pourtant un nombre très élevé de suffrages sur toutes les listes.

Ce système offre l'avantage que sont élus les candidats ayant obtenu le plus grand nombre de voix de préférence, quelle que soit leur place sur la liste. De cette manière, non seulement on limite considérablement l'influence des organes de parti dans la formation des listes, mais en outre, on rend le système électoral beaucoup plus transparent pour l'électeur lui-même. En effet, celui-ci ignore généralement qu'un vote en tête de liste équivaut à apporter son suffrage au premier candidat de la liste.

La neutralisation du vote en tête de liste pour l'élection du Conseil de la Région wallonne et du Parlement flamand aura donc pour conséquence que chaque candidat figurant sur la liste pourra solliciter les faveurs du corps électoral avec des chances plus égales.

La présente proposition vise par ailleurs à réformer le système des suppléants pour l'élection des assemblées précitées. Il est mis fin à la distinction entre candidats titulaires et candidats suppléants. Comme pour la désignation des suppléants aux élections provinciales et communales, les candidats non élus sont classés en tant que suppléants, en fonction du nombre de votes nominatifs obtenus. Le vote en tête de liste n'est pas davantage pris en compte pour le classement des suppléants.

Ces modifications ont pour objet de donner plus de poids à la voix de l'électeur, d'accroître la transparence dans le choix politique et, partant, de réduire considérablement le rôle joué par les partis politiques dans l'attribution des mandats.

VOORSTEL VAN BIJZONDERE WET**HOOFDSTUK I****Algemene bepaling****Artikel 1**

Deze wet regelt een aangelegenheid bedoeld in artikel 77 van de Grondwet.

HOOFDSTUK II**Wijzigingen in de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen****Art. 2**

In artikel 28 van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, vervangen bij de bijzondere wet van 16 juli 1993, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

A) het eerste en het tweede lid worden opgeheven;

B) in het derde lid worden de woorden «, titularissen en opvolgers,» geschrapt.

Art. 3

In artikel 29ter, derde lid, van dezelfde wet, ingevoegd bij de bijzondere wet van 16 juli 1993, worden de woorden «kandidaat-titularissen en -opvolgers» vervangen door het woord «kandidaten».

Art. 4

In artikel 29^{septies}, negende lid, van dezelfde wet, ingevoegd bij de bijzondere wet van 16 juli 1993, worden de woorden «kandidaat-titularissen en -opvolgers» vervangen door het woord «kandidaten».

Art. 5

In artikel 29^{octies} van dezelfde wet, ingevoegd bij de bijzondere wet van 16 juli 1993, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

A) in het eerste lid wordt het woord «kandidaat-titularissen» vervangen door het woord «kandidaten»;

PROPOSITION DE LOI SPECIALE**CHAPITRE IER****Disposition générale****Article 1er**

La présente loi règle une matière visée à l'article 77 de la Constitution.

CHAPITRE II**Modifications à la loi spéciale du 8 août 1980 de réformes institutionnelles****Art. 2**

A l'article 28 de la loi spéciale du 8 août 1980 de réformes institutionnelles, remplacé par la loi spéciale du 16 juillet 1993, sont apportées les modifications suivantes:

A) les alinéas 1er et 2 sont abrogés;

B) à l'alinéa 3, les mots «titulaires et suppléants» sont supprimés.

Art. 3

Dans l'article 29ter, alinéa 3, de la même loi, inséré par la loi spéciale du 16 juillet 1993, les mots «titulaires et suppléants» sont supprimés.

Art. 4

Dans l'article 29^{septies}, alinéa 9, de la même loi, inséré par la loi spéciale du 16 juillet 1993, les mots «titulaires et suppléants» sont supprimés.

Art. 5

A l'article 29^{octies} de la même loi, inséré par la loi spéciale du 16 juillet 1993, sont apportées les modifications suivantes:

A) dans l'alinéa 1er, le mot «titulaires» est supprimé;

B) het tweede lid, vervangen bij de bijzondere wet van 5 april 1995, en het derde lid worden vervangen door de volgende leden:

«Is het aantal groter, dan worden de zetels toegekend aan de kandidaten die de meeste stemmen hebben behaald. Bij gelijke stemmenaantal is de volgorde van de lijst beslissend.

Is het aantal kandidaten van een lijst lager dan dat van de aan de lijst toekomende zetels, dan zijn deze kandidaten gekozen en worden de overblijvende zetels toegekend, overeenkomstig artikel 29ter, derde lid.».

Art. 6

Artikel 29novies van dezelfde wet, ingevoegd bij de bijzondere wet van 16 juli 1993 en gewijzigd bij de bijzondere wet van 5 april 1995, wordt vervangen door de volgende bepaling:

«Art. 29novies. Voor elke lijst waarop één of meer kandidaten gekozen zijn, worden de niet-gekozen kandidaten eerste, tweede en derde opvolger enz. verklaard in de volgorde van het aantal stemmen dat zij hebben behaald.

Bij gelijk stemmental is de volgorde beslissend.».

HOOFDSTUK III

Wijzigingen in de gewone wet van 16 juli 1993 tot vervollediging van de federale staatsstructuur

Art. 7

Artikel 14, tiende lid, van de gewone wet van 16 juli 1993 tot vervollediging van de federale staatsstructuur wordt vervangen door het volgende lid:

«Het aantal kandidaten op een zelfde lijst mag niet groter zijn dan het dubbele van het aantal te kiezen leden.».

Art. 8

In artikel 16 van dezelfde wet worden de volgende wijzigingen aangebracht:

A) paragraaf 1, eerste lid, wordt vervangen door het volgende lid:

«Zijn er niet meer kandidaten overeenkomstig artikel 14 voorgedragen dan er mandaten toe te ken-

B) l'alinéa 2, remplacé par la loi spéciale du 5 avril 1995, et l'alinéa 3 sont remplacés par les alinéas suivants:

« Lorsque ce nombre est supérieur, les sièges sont conférés aux candidats qui ont obtenu le plus grand nombre de voix. En cas de parité, l'ordre de la liste prévaut.

Lorsque le nombre de candidats d'une liste est inférieur à celui des sièges revenant à la liste, ces candidats sont élus et les sièges en surplus sont conférés conformément à l'article 29ter, alinéa 3.».

Art. 6

L'article 29nonies de la même loi, inséré par la loi spéciale du 16 juillet 1993 et modifié par la loi spéciale du 5 avril 1995, est remplacé par la disposition suivante:

«Art. 29nonies Dans chaque liste dont un ou plusieurs candidats sont élus, les candidats non élus sont déclarés premier, deuxième, troisième suppléant, et ainsi de suite, en fonction du nombre de voix qu'ils ont obtenues.

En cas de parité, l'ordre prévaut.».

CHAPITRE III

Modifications à la loi ordinaire du 16 juillet 1993 visant à achever la structure fédérale de l'Etat

Art. 7

L'article 14, alinéa 10, de la loi ordinaire du 16 juillet 1993 visant à achever la structure fédérale de l'Etat, est remplacé par l'alinéa suivant:

«Aucune liste ne peut comprendre un nombre de candidats supérieur au double de celui des membres à élire.»

Art. 8

A l'article 16 de la même loi sont apportées les modifications suivantes:

A) Le § 1er, alinéa 1er, est remplacé par l'alinéa suivant:

«Lorsque le nombre des candidats présentés conformément à l'article 14 ne dépasse pas celui des

nen zijn, dan worden zij zonder meer gekozen verklaard door het hoofdbureau van de kieskring.»;

B) in § 2, eerste lid, wordt het woord «kandidaat-titularissen» vervangen door het woord «kandidaten».

Art. 9

Artikel 17, § 2, vierde lid, van dezelfde wet wordt vervangen door het volgende lid:

«De namen en voornamen van de kandidaten worden in de volgorde van de voordracht vermeld in de kolom bestemd voor de lijst waartoe zij behoren.».

Art. 10

Artikel 19, § 1, gewijzigd bij de wet van 5 april 1995, wordt vervangen door de volgende bepaling:

«§ 1. De kiezer kan ofwel een lijststem uitbrengen in het stembak bovenaan op een lijst ofwel een of meer naamstemmen op een zelfde lijst uitbrengen in het stembak naast de naam van de kandidaat of de kandidaten aan wie hij de voorkeur wenst te geven.».

Art. 11

In artikel 20, § 2, van dezelfde wet, gewijzigd bij de wet van 5 april 1995, worden het tweede tot het vijfde lid vervangen door de volgende leden:

«Na deze eerste indeling worden de stembiljetten van elke van de categorieën voor de verschillende lijsten verder verdeeld in twee subcategorieën:

1° stembiljetten waarop bovenaan op een lijst is gestemd;

2° stembiljetten waarop uitsluitend naast de naam van één of meer kandidaten is gestemd.

De stembiljetten waarop bovenaan op een lijst en tegelijk naast de naam van één of meer kandidaten is gestemd, worden in de tweede subcategorie geplaatst.».

Art. 12

In artikel 21 van dezelfde wet, gewijzigd bij de wet van 5 april 1995, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

A) in het eerste lid, 2°, worden de woorden «, voor titularissen of voor opvolgers» geschrapt;

mandats à conférer, ces candidats sont proclamés élus par le bureau principal de la circonscription électorale, sans autre formalité.»;

B) Au § 2, alinéa 1er, le mot «effectifs» est supprimé.

Art. 9

L'article 17, § 2, alinéa 4, de la même loi, est remplacé par l'alinéa suivant:

«Les nom et prénoms des candidats sont inscrits dans l'ordre des présentations dans la colonne réservée à la liste à laquelle ils appartiennent.»

Art. 10

L'article 19, § 1er, de la même loi, modifié par la loi du 5 avril 1995, est remplacé par la disposition suivante:

«L'électeur peut ou émettre un vote de liste dans la case placée en tête de la liste, ou émettre, sur une même liste, un ou plusieurs votes nominatifs dans la case placée à côté du nom du ou des candidats à qui il entend donner par préférence son suffrage.»

Art. 11

A l'article 20, §2, de la même loi, modifié par la loi du 5 avril 1995, les alinéas 2 à 5 sont remplacés par les alinéas suivants :

«Ce premier classement étant terminé, les bulletins de vote de chacune des catégories formées par les diverses listes sont répartis en deux sous-catégories comprenant:

1° les bulletins marqués en tête;

2° les bulletins marqués seulement en faveur d'un candidat.

Les bulletins marqués à la fois en tête et en faveur d'un ou plusieurs candidats sont classés dans la deuxième sous-catégorie.».

Art. 12

A l'article 21 de la même loi, modifié par la loi du 5 avril 1995, sont apportées les modifications suivantes:

A) A l'alinéa 1er, 2°, les mots «, soit pour les mandats effectifs, soit pour la suppléance,» supprimés ;

B) in het eerste lid, 3°, worden de woorden «kandidaat-titularissen en/of-opvolgers van een andere lijst» vervangen door de woorden «kandidaten van een of meer verschillende lijsten»;

C) het eerste lid, 4°, wordt opgeheven;

D) het tweede en het derde lid worden vervangen door het volgende lid:

«Niet ongeldig zijn de stembiljetten waarop de kiezer een stem heeft uitgebracht bovenaan op een lijst en tegelijk naast de naam van één of meer kandidaten van dezelfde lijst. In dat geval wordt de stem bovenaan op de lijst als niet-bestaande beschouwd.».

Art. 13

In artikel 22, § 1, achtste lid, van dezelfde wet, vervangen bij de wet van 5 april 1995, wordt het woord «vier» geschrapt en worden de woorden «kandidaat-titularis of opvolger,» vervangen door het woord «kandidaat».

Art. 14

In artikel 24, § 2, eerste lid, van dezelfde wet wordt het woord «kandidaat-titularissen» telkens vervangen door het woord «kandidaten».

Art. 15

In artikel 26, eerste lid, van dezelfde wet, gewijzigd bij de wet van 5 april 1995, worden de woorden «en er wordt hem geen aandeel toegekend van het aantal stembiljetten ten gunste van de volgorde van de voordracht» geschrapt.

Art. 16

In artikel 31, derde lid, van dezelfde wet wordt het woord «kandidaat-titularissen» vervangen door het woord «kandidaten».

Art. 17

In artikel 38, vierde lid, van dezelfde wet wordt het woord «kandidaat-titularissen» vervangen door het woord «kandidaten».

23 juni 1998

G. VERSNICK

B) A l'alinéa 1er, 3°, les mots candidats titulaires et au suppléants d'une autre liste» sont remplacés par les mots «candidats d'une même liste ou de plusieurs listes différentes»;

C) L'alinéa 1er, 4°, est abrogé.

D) Les alinéas 2 et 3 sont remplacés par l'alinéa suivant:

«Ne sont pas nuls les bulletins dans lesquels l'électeur a marqué un vote à la foi en tête d'une liste et en faveur d'un ou plusieurs candidats de la même liste. Dans ce cas, le vote en tête est considéré comme non avenu.»

Art. 13

Dans l'article 22, §1er, alinéa 8, de la même loi, remplacé par la loi du 5 avril 1995, le mot «quatre» et les mots «titulaires ou suppléants» sont supprimés.

Art. 14

A l'article 24, § 2, alinéa 1er, de la même loi, le mot «titulaires» est chaque fois supprimé.

Art. 15

A l'article 26, alinéa 1er, deuxième phrase, de la même loi, modifié par la loi du 5 avril 1995, les mots «et aucune attribution du nombre des bulletins favorables à l'ordre de présentation n'est faite en sa faveur» sont supprimés.

Art. 16

A l'article 31, alinéa 3, de la même loi, le mot «titulaires» est supprimé.

Art. 17

A l'article 38, alinéa 4, de la même loi, le mot «titulaires» est supprimé.

23 juin 1998